

Abhandlungen 120 (1):1-33.

- FORIR, H., 1887. Contributions à l'étude du système Crétacé de la Belgique. I. Sur quelques poissons et crustacés nouveaux ou peu connus. Annales de la Société géologique de Belgique 14 (1): 25-55.
- FRIEDMAN, M., 2012. Ray-finned fishes (Osteichthyes, Actinopterygii) from the type Maastrichtian, the Netherlands and Belgium. In: J.W.M. Jagt, S.K. Donovan & E.A. Jagt-Yazykova (red.), Fossils of

the type Maastrichtian (Part 1). Scripta Geologica Special Issue 8: 113-142.

- GOODY, P., 1968. The skull of *Enchodus faujasi* from the Maastricht of southern Holland. Proceedings of the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen B71: 209-231.
- KRUIZINGA, P., 1924. *Apateodus corneti* (For.) in the Senonian beds of the southern part of Limburg (Netherlands). Koninklijke Nederlandse Aka-

demie van Wetenschappen, Proceedings of the Section of Sciences 27: 293-313.

- KRUIZINGA, P., 1952. Twee nieuwe koppen van *Apateodus corneti* (For.). Natuurhistorisch Maandblad 41 (5/6): 42-46.
- LAMBERS, P., 1998. Beenvissen. In: J.W.M. Jagt, J. Leloux & A.V. Dhondt (red.), Fossielen van de St. Pietersberg. Grondboor & Hamer 52 (Limburgnummer 9B): 142-143.

BOEKBESPREKINGEN

DE NEDERLANDSE BIJEN (HYMENOPTERA: APIDAE S.L.)

PEETERS, T.M.J., H. NIEUWENHUIJSEN, J. SMIT, F. VAN DER MEER, I.P. RAEMAKERS, W.R.B. HEITMANS, C. VAN ACHTERBERG, M. KWAK, A.J. LOONSTRA, J. DE ROND, M. ROOS & M. REEMERS, 2012. KNNV-uitgeverij, Zeist. 544 pagina's. Formaat: 23 x 30 cm. Genaaid, gebonden, hard cover. ISBN 9789050114479. Prijs € 49,95. Verkrijgbaar in de boekhandel en via www.knnvuitgeverij.nl.

In 2012, het Jaar van de Bij, mocht een boek over deze soortgroep natuurlijk niet ontbreken. "De Nederlandse bijen", deel 11 uit de monumentale serie Natuur van Nederland (voorheen uitgebracht als serie onder de naam Nederlandse Fauna) is een prachtig boek. Publieke ondersteuning van deze status kwam al snel via een nominatie voor de Jan Wolkers Prijs voor het beste Nederlandse natuurboek, die overigens niet in de wacht werd gesleept. Het is echt een boek dat er mag zijn: imkerbijen en solitaire bijen, ze krijgen allemaal uitgebreid aandacht. Een eerste indruk toont een rijkdom aan illustraties en tabellen, waarin de voor- of achteruitgang van de diverse soorten te zien is. Het boek start met de historie van de bijenstudie, waarna informatie volgt over de rijke variatie in levenswijze, baltsgedrag, bloembezoek, nestbouw en broedzorg binnen deze soortgroep. Daarna wordt dieper ingegaan op de

speciale relatie van bijen met bloemen, waarbij de onderlinge afhankelijkheid speciale aandacht krijgt. Onze bekende honingbij, een van de meest bestudeerde diersoorten ter wereld, heeft een eigen hoofdstuk. Andere hoofdstukken gaan in op de interactie tussen (honing)bij en mens, waarbij de grote waarde van bijen voor de bestuiving van bloemen verder wordt uitgediept. Diverse bedreigingen voor de bijenstand passeren er de revue, met tevens de beschermingsmaatregelen die ook u en ik kunnen nemen. Ook de variatie aan vormen van sociaal gedrag, de relaties tussen bijensoorten onderling en met andere insecten, parasieten op bijen (en op de door hen geproduceerde honing!) krijgen alle een plek in de tekst.

Er wordt geleidelijk toegewerkt naar de bulk van het boek: de informatie over alle in Nederland waargenomen bijensoorten. De plek van bijen in het Nederlandse landschap en de veranderingen in de Nederlandse bijenfauna, in vergelijking tot internationale ontwikkelingen, vormen daarbij een eerste aandachtspunt. In de daaropvolgende hoofdstukken staan handreikingen voor het bestuderen van bijen, waarbij een goede beschrijving van de bouw van het lichaam essentieel is voor het met zekerheid kunnen determineren van elke soort. Als logisch vervolg daarop is een erg handige nieuwe tabel gemaakt om de diverse soorten van elkaar te onderscheiden en op naam te brengen. Tevens wordt in dit deel van het boek uitgelegd hoe de diverse verspreidingskaarten en vliegtijd-diagrammen tot stand zijn gekomen. Aansluitend volgt de uitgebreide soortbespreking met een korte beschrijving van elke soort, zijn habitat en levenswijze, verspreidingskaart en vliegtijd-diagram, met foto's en andere illustraties. Helaas ontbrak het de schrijvers aan ruimte om alle soorten af te beelden. Toch levert deze 500 pagina's dikke pil genoeg info om, na lezing, via het doen (en doorgeven) van waarnemingen zelf mee te wer-

ken aan het actueel houden van de informatie over verspreiding en vliegtijd van de Nederlandse bijen.

Tot slot volgt nog een verklarende woordenlijst, een lijst met gebruikte planten- en diernamen en een tabel met de eigenschappen en trendgegevens per soort.

De Nederlandse bijen is, kortom, een echte aanrader voor de natuurliefhebber die naast de algemene informatie over bijen op zoek is naar gedegen achtergrondinformatie. Dit complete werk mag in dat geval op de boekenplank niet ontbreken.

SANDRA LAMBERTS

AVONDEN AAN DE WATERKANT Dagboek van een beverliefhebber

WILLY DE KONING, 2012. KNNV-uitgeverij, Zeist. 143 pagina's, paperback. ISBN: 9789050114295. Prijs € 9,95. Verkrijgbaar in de boekhandel en via www.knnvuitgeverij.nl.

Het jaar 2012 was door de Zoogdier-

vereniging uitgeroepen tot jaar van de Bever. Reden te meer om hierover meerdere boeken uit te geven. Eén ervan is het dagboek dat Willy de Koning uit Sittard heeft bijgehouden over haar beveractiviteiten in 2012.

Eerlijk gezegd, een romanlezer ben ik niet, dus ik wist niet goed wat ik moest verwachten toen ik aan het boek begon en of ik het wel uit zou lezen. Achteraf moet ik bekennen dat ik dat

wel gedaan heb, en wel in één keer, tijdens een gratis treinreis (boekenweekgeschenk van de NS) van Kerkrade naar Amsterdam.

Het boek is voor een beverfreak als ik heel herkenbaar en toch leerzaam. Het is de auteur gelukt om in dit boek haar persoonlijke passie voor deze nijvere knaagdieren te combineren met een blik in de keuken van haar prachtige films over deze dieren. Tussendoor krijg je heel veel wetenswaardigheden over hun gedrag, waarbij het opvallend is dat ze niet in herhalend valt bij haar beschrijvingen. In korte kaders wordt deze informatie buiten het verhaal geplaatst en verder verdiept. Verder heel opvallend is de introductie van een nieuw werkwoord: 'beveren'. Ik ben benieuwd wanneer de Van Dale dit oppikt. Leuk en toepasselijk zijn de zwart-wit illustraties van Jos Zwarts.

Het boek is verder heel herkenbaar omdat het grotendeels over Limburg gaat, met uitstapjes door Nederland en naar de Franse Maas. In het hoofdstuk over de maand maart beschrijft Willy dat ze zich vlak voor Roermond, tijdens haar gratis reisdag in de boekenweek, verwondert over de aangeknaagde populieren langs de Roer. Net op het moment dat ik de passage lees, dendert mijn trein langs precies diezelfde plek en zie ik ze ook. Even verderop beschrijft ze de Asseltse plassen, waar de trein kort daarop langs rijdt. En zo gedetailleerd als ze haar observaties aan de Molensteense plas beschrijft, lijkt het mij zelfs goed mogelijk om het boek als excursiegids te gebruiken. Er zijn ook veel tips over wat je moet doen (veel geduld hebben, stil zitten, uit de wind, kano aanschaffen) en niet moet doen (scherp gekruide eten) om Bevers te spotten. Kortom, een aanrader voor iedereen die houdt van een lekker ontspannen leesboek, maar ook voor de natuurliefhebber die op een luchtige manier meer over ons leukste knaagdier wil lezen.